

Lesetips for lærere

Innhold

Verb.....	3
Verbformene.....	3
Modalverb.....	3
Preteritum eller presens perfektum	3
Preteritum perfektum og preteritum av modale hjelpeverb	3
Imperativ.....	3
Tidsuttrykk	3
S-verb	3
Nasjonalitetsord.....	3
Ord og uttrykk når du ikke forstår eller trenger hjelp med språket	3
Norge.....	4
Substantiv	4
Sammensatte substantiv.....	4
Beskrive og sammenligne	4
«Legge»/«sette»/«ligge»/«stå».....	4
Essayskriving	4
Pronomen	4
Refleksive pronomen	4
Eiendomspronomen.....	4
Demonstrative pronomen	5
«Hverandre»	5
Ubestemt pronomen: «man»/«en».....	5
Adjektiv	5
Komparasjon	5
Intetkjønnsform av adjektiv selv om substantivet ikke er intetkjønn	5
«Norges lengste elv» / «Den norske bank»	5
Mengdeord	5
Setninger	5
«Så».....	5
«At».....	6
«Som»	6
Derfor/fordi.....	6

Indirekte tale og indirekte spørsmål.....	6
Leddsetninger med «etter at» / «da» / «når».....	6
«Selv om» / «likevel».....	6
«Hvis»/«dersom»/«om».....	6
Andre subjunksjoner.....	6
Adjektiv uten substantiv.....	6
Ord og uttrykk i en diskusjon.....	6
Være/bli og ha/få.....	6
Passiv.....	6
Framtid.....	7
«Mennesker», «personer», «folk».....	7
Preposisjoner.....	7
Lenger/lengre.....	7
Sammenligning.....	7
«At»/«som».....	7
«Det».....	7
Komma.....	8
«Begge» – «både».....	8
Adverb.....	8
Presens og perfektum partisipp.....	8
Kildeliste / noen nyttige bøker for læreren om grammatikk og uttale:.....	9
Nettressurser:.....	9

Her finnes kapittelvis referanser til hvor lærere kan lese mer om hvert tema i NoW2.

Kapittel 1

Verb

Verbformene

Lærerveiledninga til NoW2 inneholder ei verbliste med verb som studentene bør lære. På side 52 i Høgberg (2012) finnes det dessuten ei liste med sterke verb, og på side 33-34 i Ullestad (2020) er det ei liste med irregulære verb.

Modalverb

I Rysst og Sylvester (2007), Appendix 4 (side 209-211), forklares grammatikk og bruk av modalverb. På side 54 i Høgberg (2012) forklares betydningen av alle modale hjelpeverb, også verb som ikke nevnes i NoW2, på en svært grundig måte.

Preteritum eller presens perfektum

Forskjellen mellom preteritum og presens perfektum i fortid forklares godt i kapittel 4.4 i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997).

Preteritum perfektum og preteritum av modale hjelpeverb

Avsnitt 9.7 i *Exploring Norwegian Grammar* (Mac Donald og Macdonald 2013) forklarer bruk av hjelpeverb i preteritum. Forklaringa retter seg mot innlærere, og kan derfor brukes direkte til studentene. Avsnitt 4.8 i Mac Donald (1997) forklarer ulike bruksområder for pluskvamperfektum (preteritum perfektum), og avsnitt 4.9 i samme bok tar for seg modalverb i preteritum. Hvis læreren vil lese mer, anbefales også avsnitt 26.5 i Golden et al. (2008).

Imperativ

Høgberg (2012), side 83, har en grundig forklaring av imperativsetninger, inkludert høfligere fraser man kan bruke for å oppfordre noen til å gjøre noe.

Tidsuttrykk

Kapittel 5.5 i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997) forklarer forskjellen mellom *i* og *på* om tid, som nevnes i en fotnote i kapittel 1 i NoW2. Dessuten diskuteres andre tidspreposisjoner i kapittel 5.6-5.7 i samme bok. I Rysst og Sylvester (2007), appendix 1 (side 203) gjennomgås noen sentrale regler for tidspreposisjoner på norsk.

S-verb

Kapittel 4.17 i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997) går inn på *finnes* og andre s-verb. Det er også en god oversikt over bruk av s-verb i Mac Donald (2009), kapittel 5 (side 69-70). Man kan også finne mer om s-verb i Golden et al. (2008), avsnitt 7.10. På side 53 i Høgberg (2012) finnes ei lengre liste med s-verb i alle former, samt eksempler på bruk.

Nasjonalitetsord

I Ullestad (2020), side 160-162, finner man ei oversiktlig liste over noen land, personer og adjektiv om nasjonaliteter. Lista finnes også på denne nettsida:

<https://grammatikk.com/pdf/Nasjonaliteter.pdf>.

Ord og uttrykk når du ikke forstår eller trenger hjelp med språket

I forbindelse med gjennomgang av slike uttrykk kan det komme spørsmål om høflighetsfraser.

Kapittel 1 i Mac Donald og Macdonald (2013) gir en god innføring i høflighet i Norge.

Norge

Som kjent har det vært mange endringer i kommune- og fylkesstrukturen i Norge de siste årene. Kartet i NoW2 er fra 2018. Hvis man ønsker oppdatert info, kan for eksempel Wikipedia gi bedre oversikt. https://no.wikipedia.org/wiki/Norges_fylker

Kapittel 2

Substantiv

Høgberg (2012, side 9-10) viser en god skjematisk oversikt over ulike substantivbøyninger. Avsnitt 1.2 i Mac Donald (1997) viser til noen mønstre for hvilket kjønn ulike substantiv har. Kapittel 1.4 i samme bok forklarer bruk av bestemt og ubestemt form av substantiv på en god måte. I kapittel 2 i NoW2 under substantiv går vi kort inn på tellelige og utellelige substantiv. Det kommer mer om det, og bedre oversikt over videre lesning, i kapittel 4 sammen med mengdeordene.

Sammensatte substantiv

I NoW2 går vi bare inn på sammensetninger av substantiv + substantiv, ikke sammensetning av andre ordklasser. Man kan lese om forskjellen mellom ord med direkte sammensetning, sammensetning med -s- og sammensetning med -e- på side 34-36 i Husby (1990).

Beskrive og sammenligne

I ordlista her nevnes ordene «derfor» og «fordi». I kapittel 5 i NoW2 forklares bruken av disse nærmere, og tips til videre lesning finnes derfor under kapittel 5. Det kan likevel være verdt å jobbe litt med disse ordene allerede i starten av kurset. Dessuten nevnes komparasjon av adjektiv i denne lista. Det går vi nærmere inn på i kapittel 4 sammen med adjektivene.

«Legge»/«sette»/«ligge»/«stå»

Avsnitt 9.8 i Mac Donald og Macdonald (2013) handler om noen spesielle verb, blant annet disse. Her kan man også lese om «kunne» – «kjenne» – «vite», «bli», «få» og «synes» – «tro».

Essayskriving

Heftet *Det lille ekstra* (Havgar og Knive 2003) er nyttig støttelitteratur for læreren og de sterkeste studentene nå det gjelder skriving. Dessuten kan kapittel 4 i *Norsk grammatikk for grunnskolelæreren* (Rønning et al. 2014) være nyttig.

Kapittel 3

Pronomen

Refleksive pronomen

Kapittel 3.8 i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997) forklarer bruk av refleksivt pronomen. Avsnitt 7.11 i Golden et al. (2008) forklarer refleksive verb og inneholder også ei liste med noen verb som kan ha refleksivt eller vanlig objekt.

Eiendomspronomen

Forskjellen mellom «sin» og «hennes» forklares godt i kapittel 3.5 i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997).

Demonstrative pronomen

I Rysst og Sylvester (2007) side 32-33 forklares forskjellen mellom ulike demonstrative pronomen på en god måte.

«Hverandre»

På side 85 i Rysst og Sylvester (2007) kan man lese om pronomenet «hverandre».

Ubestemt pronomen: «man»/«en»

Kapittel 3.9 i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997) tar for seg forskjeller mellom «man» og «en» som ubestemt pronomen.

Kapittel 4

Adjektiv

Komparasjon

Kapittel 2.6 og 2.7 i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997) forklarer en del sentrale trekk ved komparasjon på norsk.

Intetkjønnsform av adjektiv selv om substantivet ikke er intetkjønn

Kapittel 2.3 i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997) forklarer flere tilfeller av manglende samsvarsbøyning av norske adjektiver, blant annet denne typen (punkt d: type: Vin er *dyrt*).

«Norges lengste elv» / «Den norske bank»

Bruk av bestemt form i superlativ i genitiv nevnes kort i NoW2. Vi går likevel ikke inn på bruk av bestemt form sammen med possessiv («min gamle mor»), eller når adjektivet ikke er i superlativ («Norges store sønn»). Det kan man for eksempel lese om på side 54 i Ullestad (2020).

Mengdeord

Kapittel 2.9-2.12, 2.14 i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997) tar for seg en del av de samme mengdeordene som nevnes i NoW2. I Rysst og Sylvester (2007, side 10-11) forklares ordet «all», på side 116 forklares «litt», og forskjellen mellom «noe» og «noen» forklares på side 131. Avsnitt 32.4 i Golden et al. (2008) gir en grundig oversikt over mange av de samme mengdeordene/kvantorene som nevnes i NoW2.

I en fotnote i NoW2, 4 Y a) nevner vi hvordan vi kan gradere noen adjektiv og adverb. Mer om dette kan man for eksempel lese på side 23 i Høgberg (2012).

Kapittel 5

Setninger

«Så»

I NoW2 går vi mest inn på bruk av «så» som konjunksjon, men ordet kan som kjent ha flere ulike betydninger. En nyttig gjennomgang finnes i kapittel 7.7 i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997).

«At»

I avsnitt 19.2.1 i Golden et al. (2008) kan man lese litt om mulighetene for å droppe «at» i nominale leddsetninger. Reglene forklares også svært klart på side 22-23 i Rysst og Sylvester (2007).

«Som»

På side 168-169 i Rysst og Sylvester (2007) forklares bruk av «som». Avsnitt 6.12 i Mac Donald (1997) viser med bruk av eksempler hvorfor som-setninger kan være vanskelig for mange studenter.

Derfor/fordi

Kapittel 7.5 i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997) forklarer forskjellen mellom helsetninger med «derfor» og leddsetninger med «fordi».

Indirekte tale og indirekte spørsmål

Grammatikken i leddsetninger med indirekte tale forklares godt i artikkelen «Indirekte tale og tanke» (Golden, A. i Golden et al. 1998). Artikkelen tar også opp pedagogiske konsekvenser av de grammatiske endringene fra direkte til indirekte tale.

Leddsetninger med «etter at» / «da» / «når»

Når man skal jobbe med disse setningstypene, kan grammatikken om preteritum perfektum også være nyttig.

«Selv om» / «likevel»

Forskjellen mellom leddsetninger med «selv om» og helsetninger med «likevel» forklares i kapittel 7.6 i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997).

«Hvis»/«dersom»/«om»

Kapittel 7.2 i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997) handler om forskjellen mellom «hvis» og «om».

Andre subjunksjoner

En god oversikt over ulike subjunksjoner finnes for eksempel på side 70-71 i Høgberg (2012).

Adjektiv uten substantiv

Kapittel 2.5 i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997) forklarer denne grammatikken godt.

Ord og uttrykk i en diskusjon

Verbene «synes» og «tro» forklares godt i kapittel 4.10 i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997). I kapittel 5.10 i samme bok forklares ulike preposisjoner sammen med «enig».

Kapittel 6

Være/bli og ha/få

Artikkelen «Være : bli = ha : få ?» (Michalsen, B. A. i Golden et al. 1998) forklarer forskjellen mellom disse verbene på en god måte. Dessuten forklares forskjellen godt på side 59 Høgberg (2012).

Passiv

Artikkelen «Hvordan og hvorfor brukes passiv?» (Ryen E. i Golden et al. 1998) forklarer bruk av passiv på en grundig måte. I kapittel 4.16 i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997) forklares forskjellen mellom s-passiv og bli-passiv.

I NoW2 ser vi bort fra passiv med «være». Det kan man lese om for eksempel i artikkelen «Hvordan og hvorfor brukes passiv?» i Golden et al. (1998).

Framtid

Artikkelen «Uttrykk for framtid i norsk» (Mac Donald K. i Golden et al. 1998) gir god innføring i bruk av ulike verbformer og setningsstrukturer for å uttrykke framtid. Til viderekomne studenter kan avsnittet om «skal» og «vil» brukes i sin helhet.

«Mennesker», «personer», «folk»

Ordet «folk» forklares godt i kapittel 1.9. i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997), og kapittel 1.17 i samme bok forklarer overbruk av ord som «mennesker» og «folk».

Kapittel 7

Preposisjoner

Kapittel 5.3 i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997) diskuterer forskjellen mellom «i» og «på» et sted, og kapittel 5.4 forklarer bruk av «til» eller adverb for å uttrykke retning.

Lenger/lengre

Både adjektivet «lang» og adverbet «lenge» er oppslagsord i *Norwegian Grammar Dictionary* (Rysst og Sylvester (2007). Forskjellen mellom adjektiv og adverb er i de fleste tilfeller viktigere å lære enn forskjellen mellom komparativformene.

Sammenligning

I NoW2 har vi valgt å ikke gå inn på forskjellen mellom *forskjellig* og *annerledes*. Ordene dukker likevel opp i tekster. Gode forklaringer med eksempler på bruk av disse ordene kan man finne på side 109 i Høgberg (2012), samt på side 153-154 i Ullestad (2020).

Kapittel 8

«At»/«som»

Kapittel 7.3 i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997) forklarer forskjellen mellom at-setninger og som-setninger på en god måte.

«Det»

Artikkelen «Hvorfor Det? Setninger med det som subjekt» (Mac Donald, K. i Golden et al. 1998) gir et overblikk over ulike setningstyper med «det» som subjekt, inkludert utbryting, som ikke gjennomgås i NoW2. Det er også en nyttig oversikt over det-setninger i kapittel 10 og 11 i *Norsk grammatikk* (Mac Donald 2009). Kapittel 3.4 i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997) forklarer bruk av «det» når det ikke viser til et intetkjønnsord.

Kapittel 9

Komma

Fullstendig oversikt over norske kommaregler finnes i Vinje (2009), side 11, samt på språkrådets nettsider: <https://www.sprakradet.no/sprakhjelp/Skriveregler/Kommaregler/>.

«Begge» – «både»

Kapittel 2.13 i *Spørsmål om grammatikk* (Mac Donald 1997) forklarer forskjellen mellom «begge to» og «begge deler», samt bruken av «både – og» og «verken – eller».

Kapittel 10

Adverb

I grammatikken om adverb i kapittel 10 går vi ikke inn på faste uttrykk med adverb og partikkel, men en av oppgavene i arbeidsboka handler om slike uttrykk. Man kan for eksempel lese mer på side 119-120 i Høgberg (2012).

Noen tema som ikke nevnes i NoW2

Presens og perfektum partisipp

I NoW2 går vi ikke inn på disse grammatiske kategoriene, men det er selvfølgelig noen enkeltord som finnes i tekstene. I ordlista er de kategorisert som «i», for å vise at de tilhører en annen kategori enn adjektivene studentene skal lære på kurset. Man kan lese mer om disse grammatiske kategoriene for eksempel på side 26-27 i Høgberg (2012), eller avsnitt 9.12 i *Exploring Norwegian Grammar* (Mac Donald og MacDonald 2013).

Kildeliste / noen nyttige bøker for læreren om grammatikk og uttale:

Golden, A., Mac Donald, K. Michalsen B.A. og Ryen, E. (1998). *Hva er vanskelig i grammatikken? Sentrale emner i norsk som andrespråk*. Oslo: Universitetsforlaget.

Golden, A., Mac Donald, K. og Ryen, E. (2008) *Norsk som fremmedspråk. Grammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget.

Hagen, J.E. (2002) *Norsk grammatikk for andrespråklærere*. Bergen: Gyldendal akademisk.

Havgar, H. og Knive, G. (2003) *Det lille ekstra – et veiledningshefte i skriftlig produksjon. Norsk som andrespråk på høyere nivå*. Forlaget fag og kultur.

Husby, O. (1990) *Norske ord. Ordlagingslære med arbeidsoppgaver*. Friundervisningens forlag.

Høgberg, E. (2012) *Håndbok i grammatikk og språkbruk. Norsk for innvandrere*. Bergen: Fagbokforlaget.

Knudsen, C.S. og Husby, O. (2020). *Uttaleundervisning. Fra teoretisk innsikt til praktisk anvendelse i klasserommet*. Bergen: Fagbokforlaget

Mac Donald, K. (1997). *Spørsmål om grammatikk. Når norsk er andrespråk*. Oslo: J.W. Cappelens forlag.

Mac Donald, K. (2009). *Norsk grammatikk. Norsk som andrespråk. Teoribok*. Oslo: Cappelen Damm.

Mac Donald, K. og Macdonald, M. (2013). *Exploring Norwegian Grammar*. Cappelen Damm

Rysst, C. og Sylvester, D. (2007) *Norwegian Grammar Dictionary*. Bergen: Fagbokforlaget.

Rønning, M., Sørland, K. og Vaagen, O. (2014) *Norsk grammatikk for grunnskolelæreren*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Ullestad, K. H. (2020). *Norsk grammatikk enkelt forklart*. Bergen: Fagbokforlaget.

Vinje, F.-E. (2009) *Skriveregler. Niende utgave. Gjennomgått av språkrådet*. Oslo: Aschehoug.

Nettressurser:

<https://uttale.no/>

<https://calst.hf.ntnu.no/>

<https://grammatikk.com/>

<https://ordbokene.no/>

Språkrådets kommaregler: <https://www.sprakradet.no/sprakhjelp/Skriveregler/Kommaregler/>